

ALAN SKED

RADECKÝ

VELKOLEPÝ VÍTĚZ A VOJENSKÝ GÉNIUS

EDICE ECCE HOMO / SVAZEK 37

**Alan Sked
RADECKÝ
Velkolepý vítěz a vojenský génius**

Z anglického originálu *Radetzky. Imperial Victor and Military Genius*,
vydaného nakladatelstvím I. B. Tauris v roce 2011,
přeložila Daniela Orlando.

Vydalo nakladatelství Argo, Milíčova 13, Praha 3, 130 00,
www.argo.cz, roku 2026 jako svoji 6 071. publikaci.

Obálku a přebal podle grafického návrhu Libora Batrly zhotovil Vladimír Fára.

Odpovědný redaktor Martin Nodl.

Technicky redaktor Milan Dorazil.

Sazba Vladimír Fára.

Vytiskla tiskárna Finidr.

Vydání první.

ISBN 978-80-257-4969-2

Naše knihy distribuuje Kosmas knižní velkoobchod KOSMAS

sklad: V zahradě 877, 252 62 Horoměřice

tel: 226 519 383, fax: 226 519 387

e-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví

www.kosmas.cz

1.

Počátky kariéry

Jednomu dvanáctiletému chlapci, který se chtěl v roce 1778 přihlásit na prestižní tereziánskou vojenskou akademii ve Vídni, vystavil lékař následující posudek: „S nesmírnou lítostí jsem nucen oznámit, že lékařské vyšetření bohužel dospělo k jinému výsledku (...) než by si patrně mladý hrabě Radecký přál. [...] Mladý pan hrabě je tak slabý, že by nevydržel snášet vypětí vojenské služby ani prvních několik let. Jako lékař musím s ohledem na své svědomí doporučit Vaší Milosti [tzn. Radeckého dědečkovi], aby mladého pána nevystavovala námaze vojenského života nyní ani později.“¹ Nemusíme dodávat, že tento na první pohled nepravděpodobný uchazeč vstoupil do armády v roce 1784 jako osmnáctiletý a sloužil v ní rovných dvaasedmdesát let. Armáda, v níž působil, byla vojskem Habsburků, největší evropské dynastie, z níž mezi 13.–20. stoletím vzešli vládcové říší, království, vévodství a knížectví na území zahrnujícím většinu dnešní Evropy.

Za časů Radeckého pokrývala hasburská říše stále ještě obrovskou plochu. V roce 1815 k ní patřily země rakouské (arcivévodství Dolní a Horní Rakousy, vévodství Štýrsko, Kraňsko a Korutany, hrabství Tyroly a Vorarlbersko, okněžněné hrabství Gorice a Gradiška a také markrabství Istrie a město Terst), země Koruny uherské (království uherské, chorvatské a slavonské s městem Rijeka/Fiume, velkovévodství sedmihradské a k tomu chorvatsko-slavonská a srbsko-uherská vojenská hranice), země Koruny české (království české, markrabství moravské a vévodství hornoslezské a dolnoslezské), království lombardsko-benátské, království haličské a velkovévodství krakovské, vévodství Bukovina, království dalmatské a vévodství salzburské. Tyto državy, společně nazývané buď hasburská monarchie, nebo rakouské císařství (po roce 1804), čítaly k roku 1848 celkem 37,5 milionu obyvatel nejrůznějších národností, vyznání a konfesí a tvořily po Rusku největší zemi v Evropě. A jako by to nestačilo, hasburští císařové si činili nárok i na území, která už nebyla v jejich vlastnictví, například Horní a Dolní Lužice, Lotrinsko, hrabství Kyburg a Habsburg,

nemluvě o jeruzalémském království, které zaniklo roku 1291.² Díky těmto teritoriím stála habsburská monarchie v centru evropského dění, a to nejen v zeměpisném, nýbrž i diplomatickém a vojenském smyslu. Byla chápána jako neodmyslitelná součást rovnováhy sil v Evropě, evropská nutnost a stát, bez něhož by evropské státní uspořádání jednoduše nemohlo existovat.

Radeckého rodina patřila ke staré české šlechtě a do hraběcího stavu byla povýšena v roce 1764, dva roky před Radeckého narozením. Jeho otec a děd byli vojáci a rod byl odměněn právě za službu v císařské armádě. Radecký se narodil na Dušičky, 2. listopadu 1766, na otcově zámku Třebnice u Sedlčan. Matka při porodu zemřela. Dostal jméno Jan Josef Václav Antonín, hrabě Radecký z Radče. Když mu bylo deset let, zemřel mu i otec a o Radeckého se pak staral dědeček. Ten zemřel pět let nato. Rod Radeckých slynul spíš slávou než bohatstvím, ačkoli v průběhu staletí vlastnil v Čechách zhruba dvaadvacet panství. Sám Radecký jedno v roce 1807 odkoupil v Korutanech od své tchyně a nějakých deset let se je bez valného výsledku snažil pozvednout na průmyslové středisko produkující speciální ocel a ocelové náčiní.³

Po zamítnuté přihlášce na prestižní tereziánskou vojenskou akademii ve Vídni nastoupil mladý Radecký v roce 1781 na stavovskou akademii v Brně. Ta byla shodou okolností v roce 1782 sloučena s Terezianem, ale v roce 1784 ji císař Josef II. zrušil. Radeckému, tou dobou osmnáctiletému, se na třetí pokus podařilo vstoupit do armády jako kadet *ex propriis* (na vlastní útraty). Přidělili ho ke Caramelliho kyrysnickému pluku, tehdy umístěnému v Uhrách. „Neměl jsem rodiče ani vlast. Zvolil jsem si vojenskou profesi a nikdy nelitoval,“ zapsal si Radecký a pokračoval: „Mým domovem se stala armáda.“⁴

Armáda v něm však získala kadeta značně kritického. Radecký měl už jako malý načteno o válce, vojácích a jejich velitelích vše, co mu přišlo pod ruku,⁵ a nad nízkou intelektuální úrovní, s níž se setkal na tereziánské akademii, se zhroutil.⁶ Výuka byla „pedantská“ a „povrchní“ a hlavním cílem vyučujících bylo zkrátka a dobře „zabít čas“. Život u armády zpočátku nebyl o mnoho lepší. Na své zapadlé uherské posádce zůstal „nadále odtržený od veškeré vzdělané společnosti“, a protože byl „v podstatě odkázán sám na sebe“, zdokonalil se víceméně jen v „obvyklých cvičeních a služebních úkonech“. Jak sám zatrpkle poznamenal: „Skutečný cíl naší profese, příprava na válku, zůstával nám nižším důstojníkům na hony vzdálený a našemu plukovníkovi zřejmě také.“ Postavení mladých důstojníků bylo tristní: „Plukovní velitelé a další štábní důstojníci se ke svým hodnostem dopracovali složitě. Teď chtěli mít klid a užívat si pohodlí po přestálé tělesné námaze. Na intelektuální zahálku už si dávno zvykli.“

Za daných okolností se Radecký se svou bezmeznou touhou po vědění musel stát „samoukem“. Všude s sebou nosil knihy, časem si vybudoval rozsáhlou knihovnu a později u každého pluku zřizoval pro své důstojníky čítárnu. Ani znechucení vojenským výcvikem už ho neopustilo, a proto „se ujímal učitelské role, jakmile se mu naskytla možnost“.⁷ Z lékařského posudku vystaveného v dětství by se mohlo zdát, že ho k akademickým zájmům dovedla tělesná slabost, avšak jeho pozdější výkony v sedle a při plavání, nemluvě o mohutném hrudníku, kterým se nakonec pyšnil, by naznačovaly něco jiného. Odjakživa byl vyhlášený svou hyperaktivní myslí a překypoval nápady i novými postupy, které by se daly vyzkoušet při výcviku, v jezdecktví, v technických oborech nebo v kartografii. Vnímavý a nepotlačitelně zvědavý Radecký si neustále pokládal otázky a hledal odpovědi. Tyto vlastnosti se projevovaly v jeho spisech i činech.

První opravdové vojenské zkušenosti nasbíral ve válkách s Turky, jichž se zúčastnil jako důstojník jezdeckta. Rakousko jako spojenec Ruska vyhlásilo válku Osmanské říši. Habsburský císař Josef II. uzavřel spojení s Ruskem proto, aby zbrzdil balkánské plány ruské carevny Kateřiny Veliké a zároveň se jí zaštitil před ambicemi rakouského soupeře a souseda Pruska. Samotná válka proti Turkům ho nezajímala. Kateřina mu ale po jejím vypuknutí neposkytla okamžitou pomoc. Císař sice mohl nasadit dvoustetisícovou armádu pod velením polního maršála Lacyho, ale z Lacyho se vyklubal váhavý velitel, který nedokázal zabránit Turkům v průniku na rakouské území (do Banátu). Josef se pak ujal velení osobně, jenže místo vojenské slávy (a snad i přízviska „Veliký“ po vzoru Kateřiny nebo pruského krále Fridricha II.) byl za vynaložené úsilí odměněn pouze tuberkulózou a musel se vrátit do Vídně, kde roku 1790 zemřel. Velení armády se mezitím chopil polní maršál Laudon, stonavý dvaasedmdesátník, o němž Fridrich Veliký řekl: „Pokud Rakušané ztratí Laudona, nezůstane jim žádný význačný generál schopný velet vojsku.“⁸ Laudon zemřel několik měsíců po Josefovi, předtím však stihl na Balkáně vybojovat zpět rakouskou část pokořením Bosny i Srbska (včetně Bělehradu), zatímco další armáda obsadila většinu Moldávie. Jelikož ruský maršál Suvorov ve stejné době obsadil Valašsko (včetně Bukurešti), Laudon navrhl, aby si obě velmoci Balkán rozdělily.

Prusové se ale bohužel nyní spojili s Turky, zburcovali uherské obyvatelstvo habsburské monarchie a pohrozili vpádem do Čech. Povstalo i Rakouské Nizozemí a císař Josef si díky tomu mohl na smrtelném loži formulovat vlastní epitaf následovně: „Zde leží Josef II., jenž selhal ve všem, do čeho se pustil.“⁹ Uzavření dohody s Prusy a Turky zůstalo na jeho bratrovi a následníkovi Leopoldu II. Rakousko se vzdalo územních zisků na Balkáně a oznámilo Prusku, že o další balkánská území už nebude usilovat.

Radecký při těchto válkách s Turky sloužil u jezdeckva. To v roce 1787 na bojišti nadále zůstávalo rozhodující silou, i když již začínalo ztrácet na významu. Z početního hlediska kleslo mezi léty 1716–1848 z přibližně třetiny celkového početního stavu armády na přinejlepším 16 %. V jezdeckvu byla hojně zastoupena šlechta, neboť vlastnictví panství a finančních zdrojů s ním souvisejících umožňovalo vyškolení dobrých jezdců.¹⁰ K 3. únoru 1786 už Radecký sloužil v armádě tak dlouho, že ho povýšili na poručíka a 11. listopadu 1787 na nadporučíka. S povýšením získal přímý přístup k velícím generálům Lacymu a Laudonovi (k druhému jmenovanému byl přidělen jako „stálý štábní/ordonanční důstojník“) a také cennou zkušenost s vojenským životem zahrnujícím provozování kordonového systému (kvaziimigrační nebo armádní kontrolní systém zabraňující vstupu nežádoucích osob a osob podezřelých z kontaktu s morem), výpady proti Turkům, epidemie oslabující vojsko, dobytí Bělehradu s 10 700 pěšáky a 2 500 jezdci, obsazování mostů a využití dunajského loďstva. Především však povýšení Radeckému umožnilo názorně předvést svou osobitou odvahu a moudrost, jelikož se o něm v depeších mluvilo v souvislosti s rolí, jakou sehrál při uklidňování a vedení panikařících vojáků u Ilovy, kde odrážel dotírající janičáry, elitní turecké jednotky původně naverbované z řad křesťanských otroků.¹¹

Radecký však hodnotil vojenské úspěchy Rakouska ve válce s Turky dost kriticky, jak se ostatně dalo čekat. Připouštěl, že o vojáky bylo dobře postaráno („což bylo tím chvályhodnější, že mnoho tažení proti Turkům selhalo vinou nemocí, které se vyskytují u vojska neuvyklého místnímu podnebí“).¹² Tažením se ale navzdory dobrému stavu vojska téměř ničeho nedosáhlo a vysvětlení, k němuž Radecký došel, mělo jeho uvažování udávat tón po zbytek života: „Přešlo se do obrany.“¹³ To podle něj mělo neblahý vliv na morálku. Vždy se snažil u vojáků probudit nadšení útokem na nepřítele.

Podle Radeckého se situace na Balkáně zlepšila až po roce 1788, kdy se ujal velení maršál Laudon. Armádě se vrátila sebedůvěra. Ani Laudonova taktika ale nebyla nejdokonalejší: chyběla jí rychlost a fantazie.¹⁴ Byl to starý známý problém – při užívání kordonů (rozprostření vojáků podél úzké fronty) nezbývala pěchotě jiná možnost než defenziva. Pěchotní oddíly se shlukovaly do velkých neužitečných čtverců, mezi nimiž čekalo v záloze jezdeckvo. Další jezdecké útvary byly umísťovány dopředu a neponechávaly tím pádem mnoho prostoru pro přesuny či manévrování. Dělostřelectvo disponovalo jedním tříliberním dělem na prapor, přičemž těžší šesti- a dvanáctiliberní kanony zůstávaly v záloze. V kolonách se pochodovalo jen s velkými obtížemi, neboť musely být připravené rychle utvořit čtvercovou formaci a v otevřeném terénu se něco takového muselo složitě nacvičovat.

Radecký tedy zjevně už v mládí toužil po vzdělané a vycvičené armádě vedené veliteli, kteří by v ní roznítili zápal přechodem do ofenzivy a velkými bitvami. Také se chtěl odpoutat od závislosti na kordonech v zájmu větší pohyblivosti a manévrovacího prostoru na bojišti v kombinaci s nasazením těžšího dělostřelectva. Brzy už prosazoval potřebu operačního plánu. Zkrátka a dobře, osvojil si ryze napoleonský přístup již před příchodem samotného Napoleona.

Po skončení bojů s Turky v roce 1790 se Radecký přesunul se svým plukem do Čech, kde se zabýval koňmi, jezdeckým a jezdeckými manévry. Také se dál soukromě vzdělával v zeměpisu, dějinách vojenství a systémech opevnění.¹⁵ Po vypuknutí francouzských revolučních válek v roce 1792 ho poslali nejdříve do Lucemburska a k Rýnu a posléze do severní Itálie. Zde se opět proslavil četnými ukázkami mimořádné odvahy zejména při útocích jezdeckta a v boji zblízka. V jeho rozboru událostí se však opakovaly tou dobou už důvěrně známé motivy.

Rakousko se s Pruskem dokázalo dohodnout na ukončení válek s Turky tak rychle, protože musely čelit novému, leč společnému problému: vzplanutí francouzské revoluce v roce 1789¹⁶ a s ním i vyhlídce na válku s Francií v zájmu záchrany francouzské královské rodiny. Leopold sice neměl o Ludvíkovi XVI. a Marii Antoinettě (své vlastní sestře) valné mínění, ale když se francouzská monarchie ocitla v ohrožení, něco udělat musel. Varování předložené Francii v tzv. pilnické deklaraci ze srpna 1791 a vpád na francouzskou půdu pod vedením pruského velitele, brunšvického vévody, který následoval po vyhlášení války Francií v dubnu 1792, se mu ale vymstily. Brunšvický vévoda utrpěl 20. září 1792 potupnou porážku u Valmy a v říjnu padlo Savojsko, k němuž se v listopadu přidalo Rakouské Nizozemí (Belgie).

Francouzi nyní nabízeli pomoc všem národům usilujícím o osvobození. Svým generálům nařídili, ať všude ruší staré feudální zřízení, a prosazovali přirozené pojetí zemských hranic (podél Rýna, Pyrenejí a Alp). V roce 1793 vyhlásili válku dalším velmocím, v níž se utkali s tzv. první koalicí Nizozemska, Pruska, Rakouska, Sardinie, Británie a Španělska. V březnu 1793 však Rakušané Francouze porazili u Neerwindenu a obsadili Brusel. Poté k nim přeběhly dvě čelné francouzské osobnosti, generál Dumouriez a Ludvík Filip, vévoda z Chartres. Ve Francii se dostal ke slovu výbor pro veřejné blaho a hrůzovláda. Teror ale slavil úspěch. Francie postavila nové armády a povýšila mladé generály.

V průběhu roku 1794 se spojenecká vojska musela stáhnout zpátky za Rýn. Španělsko, Nizozemsko i Prusko z koalice vystoupily. V červnu 1794 museli Rakušané vyklidit Rakouské Nizozemí po porážce u Fleurus. Basilejskou mírovou dohodou uzavřenou v dubnu 1795 Prusko ponechalo Francii volnou ruku

na levém břehu Rýna výměnou za francouzskou neutralitu v severním Německu, které hodlalo ovládnout. V květnu 1795 se některé státy na jihozápadě Německa z války stáhly v obavě z rakouských úmyslů s Bavorskem a s nadějí, že si tím nakloní Francii. Ruské plány s Polskem přiměly Rakousko i Prusko chránit své zájmy na polském území. Takzvané třetí dělení v roce 1795 pak vymazalo Polsko z mapy. V roce 1796 už válka Evropu unavovala, Francie však stále chtěla odkázat Rakousko do patřičných mezí, a tak na ně zaútočila.

Arcivévodovi Karlovi, bratrovi nového habsburského císaře Františka II. (Leopold zemřel v roce 1792), se sice podařilo zvítězit nad francouzskými generály Jourdanem a Moreauem na jihu Německa, v Itálii u Rivoli však Rakousko porazil geniální mladý generál Napoleon Bonaparte, jehož politická dráha ještě ani nezačala. Ten přinutil Sardinii postoupit Nizzu a Savojsko Francii a papeže k udělení souhlasu se vznikem Cisalpinské republiky, zahrnující Bolognu, Ferraru a Romagnu. Jeho Svatost také musela přenechat Francii Avignon. Po těchto diplomatických nezdarech a vojenských porážkách se s Francií usmířilo i Rakousko. Podpisem mírové dohody v Campo Formio 17. října 1797 se zavázalo uznat zábor Rakouského Nizozemí Francouzi i svou nově dobytou hranici na Rýně a postoupit Francouzi ovládané Cisalpinské republice Lombardii výměnou za značně zpustošenou Benátskou republiku, jež zahrnovala také Dalmácii.

Díky územím získaným při posledním dělení Polska byla nyní habsburská monarchie paradoxně rozlehlejší než kdy předtím a ztrátou odlehlého Rakouského Nizozemí její moc podle některých komentátorů ještě vzrostla. Bylo to ale klamné zdání. Rakousko ztratilo vůdčí pozici v Itálii a zakrátko je čekalo totéž v Německu, neboť vladaři, kteří ztratili území na levém břehu Rýna, se nyní podle mírové dohody z Campo Formio měli dočkat územního odškodnění na úkor Svaté říše římské.

Rakouská armáda považovala zahájení války s Francií v roce 1792 za akci, která poskytne příležitosti k povýšení za prokázanou odvahu. Vojsko se nacházelo ve vynikajícím rozpoložení. Skutečných úspěchů ale opět bylo dosaženo minimum. Podle Radeckého to bylo tím, že „skoro vždy se vůdčím principem stala defenziva, navíc pasivní“,¹⁷ navzdory bezpočtu příkladů dokazujících, že rakouské oddíly v menších ozbrojených střetech (vždy vítězily, pokud „se do nepřítelé pustily chladnou ocelí hlava nehlava“).

Dalším důvodem Radeckého nespokojenosti byla absence pevně daného operačního plánu. Do průběhu války zasahovalo příliš mnoho osob, které k tomu nebyly intelektuálně ani citově způsobilé. Není-li zcela jasné, co je třeba, nepodaří se nikdy nic, a vojenské akce už vůbec ne. Radecký měl za to, že

vědění dodává ozbrojeným silám jako celku zápal a svornost, byť se s ním také pojí jistá míra rizika. Šťěstí ale obvykle přeje odvážným. Radecký dával přednost útoku podle operačního plánu, který nepříteli zasadí úder vší silou na nejvhodnějším místě. Podobně jako Napoleon i on věřil ve vůdcovské schopnosti: „Jasně vytyčená operace v rukou zkušeného, psychicky odolného velitele v čele armády přichystané na válku představuje záruku úspěchu, která jen málokdy selže.“ V Radeckého uvažování i počínání už od raných let zkrátka téměř vše nasvědčovalo tomu, že bude umět odvážně a odhodlaně dotírat na nepřítele.

Radecký také na svůj věk celkem nečekaně (alespoň na rakouské poměry – ve francouzské revoluční armádě se tou dobou udílela generálská hodnost nadaným třicátníkům) vznášel výhrady také ke způsobu, jakým si při operacích počínala celá vojska. Velké předvoje, vysílané napřed pod vedením jednoho nebo více velitelů a obvykle roztažené na ploše nejméně tří (často však mnohem více) německých mil, měly za úkol udržovat si přehled o nepříteli a hlásit, jaká území má pod kontrolou. Jejich hlášení byla často chybná a nedostatečná, právě ona však rozhodovala o přesunech armády, nezřídka zahrnujících přivolávání nejbližších oddílů na pomoc ohroženým pozicím v předpolí.

Výsledkem byly v podstatě každodenní boje s tak vysokými ztrátami, že předsunuté hlídky si svůj název snad ani nezasloužily. Hlavní vojsko často vysílalo posily po malých dávkách, například po praporech. Generálům se mnohdy stávalo, že se ocitli u praporu, aniž tušili, kam jejich pobočníci nebo štábní důstojníci vyslali zbytek jejich vojáků. Tímto způsobem se dala do bitvy zatahnout celá armáda bez jakékoli zřetelnější organizovanosti či vyhlídky na úspěch. Pokud přece jen uspěla, tak obvykle buď díky odvaze vojáků, nebo proto, že nepříteli došli lidé. Veškeré úspěchy tedy nic nespojovalo, neboť nevyplynuly ze společného úsilí lepšího vojska. Tažení tudíž často končila bez výraznějších výsledků.

Hlavní armády přitom často opomíjely náležitá bezpečnostní opatření, jelikož měly pocit, že je předvoj ochrání. Pokud nepřítel prokázal jistou podnikavost, napadl je, obvykle ve chvíli, kdy se hlavní část vojska zrovna přesouvala: nebylo na tom nic zvláštního, protože velkou, ale zpohodlnělou kolonu mohl zaskočit i méně početný oddíl. Jeden generál například v severní Itálii v roce 1796 ztratil tři prapory granátníků a jeden střelecký prapor. Neuvěřitelné na tom bylo, že Francouzi je zajali, zatímco čelo armády pokračovalo v pochodu. K podobným ztrátám docházelo také v zimě roku 1797.

Na tomto diplomatickém a vojenském pozadí si Radecký získal pověst bojovného vojáka. V roce 1793 první koalice Rakouska, Pruska, Nizozemska, Sardinie, Británie a Španělska postavila proti Carnotovým 300 000 francouzských

branců celkem 270 000 mužů. Rakušané v březnu 1793 porazili Francouze u Neerwindenu a dobyli Brusel. Radeckého pluk urazil cestou do Nizozemska přes tisíc kilometrů za šedesát šest dní a v červenci se zde zapojil do boje. Tvořil zde součást sboru generála Beaulieua na levém křídle armády prince koburského. Radecký se zasloužil o odražení útoku od Montmédy a Beaulieu ho povýšil na „stálého štábního důstojníka“ (ale mimo záznam, neboť oficiálně tuto pozici zastával jeho zeť). „Přesto to bylo příjemné postavení,“ vzpomínal Radecký, „jelikož se mi díky němu naskytl nepřikrášlený pohled na válečné dění i válku samotnou.“¹⁸ Beaulieuovu vojsku se podařilo zatlačit Francouze zpátky za hranici, ale v roce 1794 bylo vtaženo do tří bitev u Fleurus. Po první z nich Radeckého povýšili na základě vykonaných skutků („za vynikající službu“, stálo ve zdůvodnění)¹⁹ na rytmistra (kapitána jezdeckva), ačkoli toto povýšení, jak sám podotkl, by ho jako nejstaršího nadporučíka čekalo každopádně (v rakouské armádě se totiž obvykle praktikovalo povyšování podle odsloužených let).

V bitvě utřil dvě lehké rány na hlavě a přeplaval Sambru, aby do Charleroi doručil zprávu o kapitulaci nepřítele. Kvůli porážce u Fleurus však konečným důsledkem tažení byl ústup za Rýn a ztráta Nizozemska, přičemž levý břeh teď v obrovském počtu 700 000 vojáků okupovali Francouzi. V roce 1795 uzavřelo Prusko s Francií mír a Rakousko, mezi jehož spojenci už tou dobou nefigurovali ani Španělé, Portugalci, Toskánci a některé německé státy, čelilo Francouzům samo. Rýnskou hranici se mu dařilo bránit jen s obtížemi.

Radecký zůstal u Beaulieua až do roku 1795 a v roce 1796 ho doprovázel do Itálie, kde se stal vrchním velitelem. Sedmdesátiletý Beaulieu tam ale nebyl moc oblíbený. Budil dojem, že na tom není po zdravotní stránce dobře a postrádá potřebnou tělesnou kondici. Tento dojem dále umocňoval neschopný štábní náčelník, kterého mu přidělili.

Jak uvádí Hellwaldova „biografie“ (je třeba mít na paměti, že mu ji Radecký nadiktoval a vycházela také z jeho korespondence): „Generál Beaulieu se ocitl v zemi, která mu byla zcela cizí, a čelil zde Bonapartovi, zvyklému podnikat razantní kroky na vlastní pěst.“²⁰ Napoleon už tehdy velel francouzským vojskům chystajícím se napadnout Itálii. Podle Radeckého ho Rakousko při tehdejších stavu francouzské armády mohlo odrazit rychlým manévrem: „Na velitelství ani v celém generálním štábu však nebyl jediný člověk, který by měl sebemenší představu o tom, co taková útočná operace v [alpských] horách obnáší, natož aby se vyznal v zajišťování zásob pro válku v horách nebo základních požadavcích pro vedení takové války. Armáda neměla k dispozici žádná tažná zvířata a bez těch nelze v horské válce ničeho dosáhnout.“²¹ Rakušanů bylo

navíc v armádě čítající 57 000 vojáků jen 23 000, přičemž dvacet tisíc tvořili Piemontané. S Piemontem však nebyl domluvený žádný operační plán ani přípravy na válku: „V prvních dubnových dnech nebylo po zahájení bojů známo žádné *co* ani *jak*.“²² Podle Radeckého tedy od samého počátku nebyly splněny základní podmínky tažení.

Přesto Beaulieu s Piemontány zaútočil 10. dubna na Francouze u Voltri a zvítězil, přičemž ve svém hlášení uvedl, že „si nemůže [Radeckého] dost vynachválit“ za to, jak vyburcoval vojáky k vítězství.²³ Téměř obratem však oportunistický Piemont zběhl k Francouzům a Beaulieu vydal rozkaz k ústupu za Pád. Rakušané měli v plánu zastavit Francouze u Lodi, ale zapomněli obsadit ostrůvek u mostu určeného ke zničení a Napoleon ho využil k ostřelování nepřítele a překročení mostu. Rakušané se potom stáhli do Mantovy, aby zde bránili řeku Mincio. Přibližně deset tisíc Beaulieuových vojáků zůstalo ve městě a zbytek armády se rozprostřel podél říčního úseku o celkové délce 22 italských mil. Beaulieu onemocněl. Benátská republika přišla o Peschieru, jejíž následnou okupaci zajišťovaly pouhé dvě rot. To už většina Rakušanů ztratila v tažení důvěru a chtěla se stáhnout do Tyrol, považovaných za nedobytné. V armádě nikdo nebyl důkladně obeznámen s místním terénem a Beaulieu si k obraně vybral špatný úsek řeky. Nejvýznamnější rakouský obránce se každopádně okamžitě stáhl, jakmile se doslechl o blížícím se Napoleonovi. Zbytek Rakušanů se pak dal před útočícími Francouzi na útek. Radeckému se podařilo mezi nimi zjednat pořádek, Napoleon však překvapivě nechal ustupující Rakušany na pokoji a místo toho oblehl Mantovu, aby se připravil na ofenzivu proti papežskému státu.

Beaulieua vystřídal Melas, chladnokrevný válečník a nejstarší generál, který byl po ruce. Náčelníkem štábu byl plukovník Zach a Radecký dělal pobočníka. Vzápětí však dorazil polní maršál Wurmser a ujal se funkce nejvyššího velitele. Náčelníkem štábu se stal generál baron Duka, plukovník Zach byl pověřen vedením kanceláře generálního štábu a Radecký dostal na starost tzv. služební kancelář. Požádal však o převelení do aktivní služby, a tak se stal velitelem tzv. zákopnického sboru, který měl za úkol stavbu a údržbu silnic a mostů. Ze štábních povinností ho ale neuvolnili, jelikož byl díky své vojenské pověsti a dobrým znalostem místních poměrů nepostradatelný.

Ze sboru sapérů, založeného v roce 1758, se pod Radeckého vedením stal nejen vážený útvar, ale přímo elitní jednotka – a z Radeckého nejslavnější jméno v dějinách sapérského vojska. V roce 1797 se skládalo z deseti rot a 1 723 mužů. Jeho praktické operace obnášející budování silnic a mostů se ukázaly být nezbytné a sám Radecký, vždy dychtivý se něčemu, přiučit, se intenzivně zajímal